

koji iskreni luteran, kako s njegovom crkvom stoji, a mnogi će katolik življe prionuti uza svoju vjeru.

G. piscu potkrao se je mali lapsus na str. 84. redak 19-23.

Ovu brošuru osobito preporučujemo.

E. L.

Dr. Fran Grivec: Istočno crkveno pitanje. Izdao „Apostolat sv. Ćirila i Metodija pod zaštitom bl. Djevice Marije.“ Zagreb 1911. Str. 77. Cijena 50 fil.

Istočno pitanje ili pitanje o sjedinjenju raskolnih naroda na istoku, napose Slavena, izbilo je posljednjih godina svom snagom u svijet. Velehradski kongresi svratili su na to pitanje pozornost čitave Evrope. Učenjaci to pitanje znanstveno istražuju, bogoslovska literatura raste; ne-strukovna inteligencija o tom pitanju mnogo čita i govori; a i slavenski se puk za to pitanje počinje zanimati potaknut na to „Apostolat sv. Ćirila i Metodija.“ — Pa ipak koliko ih imade u hrvatskoj inteligenciji, koji o tom pitanju nemaju jasne pojmove! Koliko ih imade i u svećenstvu, kojima sadanji stadij istočnoga pitanja nije ni najmanje poznat. Koliko ih imade, koji bi rado nešto više o tom pitanju saznati, a ne znadu odakle, nemaju priručne knjige o tom.

Da se toj potrebi doskoči, izdao je „Apostolat sv. Ćirila i Metodija“ u Zagrebu za hrvatsku inteligenciju knjigu „Istočno pitanje“ od ljubljanskoga profesora Dra. Frana Griveca. To je najbolja novija priručna knjižica, koja kratko i jezgrovito, objektivno i znanstveno raspravlja o tom pitanju.

Vrlo zgodan uvod (3—6) po- buguje interes za proučavanje

ist. pitanja. Prvi dio knjižice govori o postanku i uzrocima raskola (6—29), drugi o pokusima sjedinjenja (29—54), treći o sadašnjem radu oko rješavanja istočnoga crkvenoga pitanja (54—77).

Prvi i drugi dio jest historijski, jerbo pitanje o raskolu i sjedinjenju je staro historijsko pitanje. Treći je više praktički. Historijski dijelovi obaziru se na raskol ne samo kod Grka, već i kod Slavena; crtaju pokuse sjedinjenja ne samo općenite, nego i djelomične kod pojedinih slavenskih naroda. Dok je sadržina prvoga dijela mnogima poznata, sadržinu drugoga dijela malo će tko od nestručnjaka poznavati. Najdragocjeniji je treći dio. Tu Dr. Grivec, koji je ist. pitanju posvetio cijeli svoj život, otvara pogled u sadašnje stanje tog pitanja; tu on kratko ali stručno razvija svoje nazore o tom, što bi se za uniju dalo učiniti i kako bi se morale postupati.

Knjižica Grivčeva vrijedna je svake preporuke. Osobito će dobro poslužiti slušačima bogoslovja. Nijedan slušač crkvene povijesti ne bi smio biti bez nje. Potpurniju i zaobljeniju sliku o istočnom pitanju ne će dobiti iz nijedne druge knjige. Knjiga se naručuje u nadb. sjemeništu zagrebačkom (Kaptol 29).

Dr. K. Dočkal.

Dane Reba. Izbornik za crkveno-pravne odnose različitih katol. obreda s obzirom na istočno-katoličku crkvu u Hrvatskoj. U Križevcima kod Gust. Neuberga 1911. 4° str. XXII + 188 i App. — Ovu je knjigu, koja pored gornjeg hrv. naslova imade i ovaj latinski naslov: Enchiridion (Constitutio-

num, Decretorum, Dispositionum, Declarationum, Instructionum Selectiorum) mutuum rituum catholicorum relationem Ecclesiae Orientalis catholicae in Croatia conspectumque contractum illustrans, — izdao pomenuti kanonik eklesiarha stolnoga kaptola križevačkoga i dugogodišnji predstojnik eparhijske kancelarije i posvetio ju dijecezi križevačkoj na uspomenu tristogodišnjice postanka njezina. U knjizi nema nikakova predgovora, iz kojega bi se mogla saznati svrha ove zbirke, sistem, kojega se pisac držao, način, kojim je kod tog posla postupao. Mjesto predgovora — Loco prooemii — navodi pisac pet rečenica, jednu iz sv. Pisma, dvije iz izjava Pape Pija IX., jednu kongr. de Propag. fide i jednu izjavu kongresa Velehradskoga. A onda tek počinje pisac donoseći „fragmenta selecta rituum catholicorum latini et graeci mutua ad invicem relationem illustrantia“. Taj je dio označen slovom A, a služi, kako pisac sam veli, za erudiciju — Eruditionis gratia — a na samu stvar, o kojoj raspravlja, ne bi valjda spadale. U tom kanoni predvorju pod arapskim brojevima 1, 2, 3 i 4 vidimo ta fragmenta. Prvi je uzet iz rukopisa križevačkog biskupa Stanića, a govori o razlici između rimo i grko-katolika. Drugi je iz katekizma Bastašićevog, koji je ostao u rukopisu, a raspravlja u dijaloškoj formi de fide et ritu, kakova je naimo razlika između vjere i obreda. Vjera je prava jedna i jedina, ta je dobra, a druge su krive i zle; dočim obreda imade više i mogu biti svi dobri. Pod brojem 3. imade opširnija rasprava u lat. jeziku „De necessitate ritum Grae-

cum conservandi“, a pod br. 4. pod naslovom „Quis genius populi Graeci?“ izvadak iz predstavke križevačkog biskupskog ureda upravljene na previšnje prijestolje. — Iza toga dolazi pod točkama rimskim I. II. et III. govor ponajprije o svrhi utemeljenja križevačke biskupije — Quis finis episcopatus Crisiensis? — na temelju dviju isprava: diplome Marije Terezije A. — ter izvješća gen. vikara Stanića konsistoriju u Kaloči B. Zatim o granicama biskupije križevačke. — Limites episcopatus Crisiensis quondam Svidnicensis seu Marchensis — i to na temelju konstitucije Pape Pavla V. A), bule Pape Pija IV. B) te drugih manje važnih vrela C) D) E) F) G) H) I) J).

Napokon dolazi sam corpus čitavoga djela, kojemu je naslov: Rituum catholicorum latini et graeci mutua ad invicem relatio. Dispositiones selectae. Tu se navodi jedno kraljevsko rješenje iz god. 1814. (I.), izvješće biskupa Stanića na požunsku sinodu (II.) i dva dekreta Propagande (A i B) te breve Pavla V. Propisi o svetkovanju blagdana (III.), razne isprave: primasa ugarskoga biskupa Staniću (IV.) metropolite, i nadb. Kaločkoga Staniću (V.), Stanića metropoliti (VI.), svojemu kleru (VII.), vladike Smičiklasa biskupu djakovačkom (VIII.), kardinala Hauliku (IX.), konsistorija zagreb. Smičiklasu (X.), Smičiklasa svojemu svećenstvu (XI.), Propagandi u Rim (XII.), vladike Hranilovića apostol. vojnom vikarijatu (XIII.), okružnica vl. Drohobeczskoga svojemu kleru (XIV. 1, 2, 3.), odgovori Propagande (XV.), interkonfesionalni zakoni od 1906. (XVI.), konstitucija *Orien-*

talium dignitas Leona XIII. (XVII.), Concordia sklopljena u Galiciji između klera lat. i grčkog obreda (XVIII.), u Sedmogradskoj (XIX.), u Ugarskoj (XX.), u križevačkoj biskupiji (XXI.), u ostalim istočnim patrijarhatima (XXII.), u onim krajevima, gdje nema biskupa istog obreda (XXIII.), napokon propise o miješanju obreda (XXIV.), koje miješanje je općenito zabranjeno A), ali u pojedinim slučajevima po dispenciji dozvoljeno B).

Zatim se navodi i dokumentima obrazlaže, u čem je sve istočna crkva povelala se za zapadnom, napose što se tiče kalendara, svetkovina, štovanja presv. Euharistije i klanjanja te raznih pobožnosti (XXV.). U koliko se crkva istočna mora držati kanonskoga prava zapadne Crkve (XXVII.). U koliko se novi dekret o ženidbi *Ne temere* dotiče istočne crkve (XXVII.). Kako je to uređeno s ostalim istočnim crkvama drugoga obreda (XXVI.). Koje su kazni ustanovljene protiv onih, koji krše propise o pravnom odnosu katolika raznih obreda (XXIX.). To sve dolazi u drugom dijelu ovoga djela. A u trećem sabrao je autor najvažnije dokumente Apostolske Stolice, u kojima je govor o istočnom obredu.

Pisac je s velikim trudom sabrao i pokupio sve, što se odnosi na obred istočni i s mnogo troška dao to sve štampati u veliku knjigu. Tu je knjigu izdao u ciglih 300 primjeraka, da imadu samo one župe, u kojima žive pomiješani grkokatolici s rimokatolicima ili koje barem graniče sa grkokatoličkim župama. Dakako da župnici ovih župa najvećma trebaju ovakove knjige, ali bi, mislim, dobro bilo, kad bi ova knjiga

bila pristupačna i široj javnosti. Žalim, što autor nigdje ne govori sam, već samo pokazuje, što drugi govore. Ova bi zbirka kud i kamo više života imala, da je autor napisao opširan predgovor cijelome djelu, a onda opet čitatelja vodio od poglavlja do poglavlja i kazivao mu ono, što hoće, da mu oni suhoparni izvaci u tugjem jeziku reknu. Knjiga izgledje, kao da je u latinskom jeziku sva napisana, a i to čitatelja već odbija. U navogjenju dokumenata imade djelo iste pogješke, koje i Turčićeva zbirka. Ni format knjige nije sretno izabran. Kraj svega toga ovu knjigu preporučjem i hvalim.

dr. J. Pazman.

Prof. Ferdo Heffler: Katehetskina obučna i uzgojna metodika za bogoslovske i učiteljske škole. Drugo prepravljeno i popunjeno izdanje. Cijena 2 K.

Obučnu metodiku razdjelio je pisac u pet dijelova.

U prvom dijelu poslije kratkog uvoda govori pisac o bitnosti i znamenitosti vjeronaučne obuke. U drugom dijelu prikazana je nešto opširnije povijest katehetskoga rada, nego što je to bila u prvom izdanju. Spominje se u kratko i katehetska literatura u Hrvatskoj. Treći dio govori o općim psihološkim osnovama, t. j. kako će katehet djelovati na um, volju, maštu, čuvstvo i pamet gojenca. Četvrti dio govori iznajprije o vjeronaučnim knjigama, o nastavnoj osnovi i o spajanju vjeronaučnoga učiva (koncentraciji obuke). Peti dio govori o samoj metodi obuke u nauku vjere. — Taj dio je najvažniji u obučnoj metodici, a pisac ga je i najbolje